

Οικογένεια Μαύρου

Περίληψη :

Οικογένεια με καταγωγή από τις Κυκλάδες, μέλη της οποίας εγκαταστάθηκαν στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες και τη Νότια Ρωσία (Οδησός, Ταϊγάνιο), όπου και σταδιοδρόμησαν στο εμπόριο και τη ναυτιλία. Μέλη του οίκου Μαύρου είχαν συγγενέψει με άλλες σημαντικές οικογένειες της διασποράς, όπως με τους Μελάδες και τους Βασιλείου.

Άλλα Ονόματα

Μαυροβιάζη

Τόπος και Χρόνος Γέννησης

τέλη 18ου αι. - Νότια Ρωσία, Παραδουνάβιες Ηγεμονίες

Κύρια Ιδιότητα

Έμποροι, πλοιοκτήτες

1. Ο φαναριώτικος κλάδος της οικογένειας Μαύρου

Η οικογένεια Μαύρου, με καταγωγή από τις Κυκλάδες, χωρίζεται σε δύο κλάδους προς τα τέλη του 18ου αιώνα. Ο πρώτος κλάδος της οικογένειας, γνωστός και ως φαναριώτικος, δημιουργήθηκε από τον Ιωάννη Μαύρο, έμπορο στην [Οδησό](#), στην Μπουκοβίνα και στη Μολδαβία ήδη από τα τέλη του 18ου αιώνα, ο οποίος κατάφερε να ενταχθεί στους κύκλους των Φαναριωτών μέσα από το γάμο του με τη Μαρία, κόρη της οικογένειας του Νικολάου Βεντούρα και της Βικτωρίας Σούτσου. Ο γιος τους Νικόλαος (1781, Κωνσταντινούπολη-1868, Βουκουρέστι) έκανε δύο γάμους, το 1820 με την Πουλχερία, κόρη του Δημητρίου [Γκίκα](#), μεγάλου άρχοντα της Κραϊόβας, και αργότερα με τη Σεβαστή Σούτσου. Από τους δύο αυτούς γάμους απέκτησε πέντε παιδιά. Κατά την περίοδο 1830-1851 ο Νικόλαος διετέλεσε γενικός επιθεωρητής των λαζαρέτων (καραντίνα) που είχαν οργανώσει οι Ρώσοι σε διάφορες πόλεις του Δούναβη. Ήταν επίσης υπεύθυνος της ρωσικής υπηρεσίας πληροφοριών στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες και γενικότερα στενά συνδεδεμένος με τους φιλορώσους βογιάρους της Βλαχίας.¹

2. Ο κλάδος Μαυροβιάζη

Ο δεύτερος κλάδος της οικογένειας, ο οποίος μάλιστα ανέδειξε περισσότερο το όνομα των Μαύρων στο [εμπόριο της Μαύρης Θάλασσας](#) και της Οδησού, ήταν ο κλάδος των Μαυροβιάζη. Προς τα τέλη του 18ου αιώνα, μια κόρη της οικογένειας Μαύρου παντρεύτηκε απόγονο της καθολικής αρχοντικής οικογένειας των Ντε Βιάζι της [Πάρου](#), του οποίου η καταγωγή συνδεόταν με τους Κρίσπι (Crispi), ενετική λατινική δυναστεία του Αιγαίου. Ο γιος τους Σπυρίδων Ντε Βιάζι προσέθεσε το επώνυμο Μαύρος προκειμένου να κληρονομήσει κάποιον άκληρο θείο του από την πλευρά των Μαύρων.² Μέλος της [Φιλικής Εταιρείας](#), κατέφυγε αρχικά το 1821 στη Νίζνα της Ρωσίας και στη συνέχεια, το 1825, εγκαταστάθηκε στην Οδησό.³ Ο γάμος του με την Ευφροσύνη Βασιλείου, κόρη του εμπόρου Μιχαήλ Βασιλείου, τον ενέταξε αφενός στον κύκλο μιας σημαντικής οικογένειας εμπόρων του 18ου αιώνα με δραστηριότητα σε Βιέννη και Λειψία, και αφετέρου στον κύκλο των Χίων, αφού η γυναίκα του Μιχαήλ Βασιλείου προερχόταν από τη χιώτικη οικογένεια [Σεβαστοπούλου](#).⁴ Επιπλέον, συγγενέψει και με την ηπειρώτικη [οικογένεια Μελά](#), αφού ο Γεώργιος Μελάς παντρεύτηκε την άλλη κόρη του Μιχαήλ Βασιλείου, τη Σμαράγδα. Με αυτό τον τρόπο κατάφερε να οργανώσει το εμπορικό του δίκτυο τοποθετώντας στα διάφορα καταστήματα μέλη των οικογενειών με τις οποίες συγγενέψει.⁵

Ο Σπυρίδων Μαύρος απέκτησε με την Ευφροσύνη επτά παιδιά: τον Μιχαήλ (Οδησός 25/8/1828-Παρίσι 29/11/1866), τον Ιωάννη (1830-1866),⁶ την Αλεξανδρίνη (1833-1911), την Ευφροσύνη, που παντρεύτηκε τον Χιώτη Νικόλαο Ψυχάρη,⁷ τον Κωνσταντίνο (Οδησός 16/12/1834-Μασσαλία 14/8/1859), μία ακόμα κόρη, η οποία παντρεύτηκε έναν Γάλλο έμπορο της Οδησού, και τέλος τον Αλέξανδρο, τον οποίο δεν αναφέρει ο Sturdza, αλλά γνωρίζουμε από άλλες πηγές για την ύπαρξη

Οικογένεια Μαύρου

και τη δράση του.⁸

3. Η οικονομική δραστηριότητα της οικογένειας Μαύρου

3.1. Το δίκτυο των επιχειρήσεων του Σπυρίδωνα Μαύρου

Το δίκτυο των επιχειρήσεων του Σπυρίδωνα Μαύρου εκτεινόταν στη Μασσαλία και στο Λιβόρνο μέσω των αδελφών της συζύγου του, Αλέξανδρου και Δημήτριου Βασιλείου. Ένας άλλος συνεργάτης του ήταν ο Ηλίας Πανάς, γαμπρός της συζύγου του, που ήταν συνδιευθυντής με τον Δημήτριο Βασιλείου στο Λιβόρνο. Ακόμα, οι αδελφοί Μελά εκπροσωπούσαν τον οίκο Μαύρου στο Λονδίνο και ο Γεώργιος Μελάς, επίσης γαμπρός της συζύγου του, στο [Ταϊγάνιο](#).⁹ Αναφέρεται επιπλέον ότι το κατάστημα της [Κωνσταντινούπολης](#) το διεύθυναν οι Γεώργιος και Κωνσταντίνος Μελάς, γαμπρός και ανιψιός αντίστοιχα της γυναίκας του Ευφροσύνης.¹⁰ Στη Μασσαλία, αργότερα, ο γιος του Κωνσταντίνος διεύθυνε την Τράπεζα «Μαύρος, ανιψιός και Σία», μέσω της οποίας χρηματοδοτούνταν με ρωσικά χρήματα οι εξεγέρσεις στην Ήπειρο και τη Θεσσαλία το 1854.¹¹

3.2. Η εμπορική δράση της οικογένειας Μαύρου (Οδησός-Νότια Ρωσία)

Στην Οδησό ο Σπυρίδωνας κατάφερε από πολύ νωρίς να αναδειχθεί ένας από τους σημαντικότερους επιχειρηματίες της πόλης. Φυσικά, όπως σχεδόν για όλους τους Έλληνες της Μαύρης Θάλασσας, το κλειδί της επιτυχίας υπήρξε η εξαγωγή σιτηρών. Ήδη το 1826-1827 συγκαταλέγεται στους μεγαλύτερους σιτεμπόρους-εξαγωγείς της Οδησού, με εξαγωγές αξίας 537.530 ρουβλίων, τέταρτος Έλληνας μετά τους Ζαχάρωφ, Μαγουλά και [Κούππα](#), οι οποίοι ήταν εγκατεστημένοι ήδη αρκετό καιρό πριν.¹² Την περίοδο 1833-1860, ο οίκος του ανήκει στους πιο σημαντικούς ελληνικούς εξαγωγικούς οίκους της Οδησού, μαζί με τους οίκους των [Παπούδωφ](#), [Ράλλη](#), [Ροδοκανάκη](#) και [Ζαρίφη](#), που εκπροσωπούν το 62% του συνόλου του εξωτερικού εμπορίου των Ελλήνων της Οδησού. Την περίοδο αυτή, η αξία των επιχειρήσεων του οίκου Μαύρου έφτασε τα 11.423.897 ρούβλια και βρισκόταν μετά τους τέσσερις προαναφερθέντες ελληνικούς οίκους.¹³

Ωστόσο ο οίκος Μαύρου αποδείχθηκε μακροβιότερος και ανθεκτικότερος στις αλλαγές που συνέβησαν στο εμπόριο της Οδησού κατά τη δεκαετία του 1860 και την απώλεια του ελέγχου των εξαγωγών σιτηρών από τους ελληνικούς οίκους. Την περίοδο 1883-1896 αποτελεί ακόμη αξιόλογο εμπορικό οίκο, μαζί με τους Ροδοκανάκη, [Βουτσινά](#), Σεβαστόπουλο, Ζωγράφο, [Μπαλατατζή](#) και Πασπάτη, και καταφέρνει να διατηρείται στις δύο πρώτες δεκάδες των εξαγωγέων της Οδησού.¹⁴

Το κατάστημα της Οδησού φαίνεται ότι το διεύθυναν μαζί οι γιοι του Σπυρίδωνα Ιωάννης και Αλέξανδρος, όπως προκύπτει από πίνακες επιχειρήσεων των ελληνικών εμπορικών οίκων της Οδησού της περιόδου 1833-1860, στους οποίους εμφανίζονται εναλλάξ το όνομα του ενός ή του άλλου.¹⁵ Είναι πιθανό ο Σπυρίδων να ανέλαβε τη διεύθυνση του καταστήματος του Ταϊγανίου και να άφησε στους γιους του το κατάστημα της Οδησού, καθώς τον βρίσκουμε ανάμεσα στους σημαντικούς εξαγωγείς σιτηρών του Ταϊγανίου το 1886, μαζί με τους [Σκαραμαγκά](#), [Νεργεπόντη](#), Σκαναβή, Βέλτσο και άλλους.¹⁶ Επίσης βρίσκουμε την εταιρεία «Μαύρος & Σία» να είναι ο δεύτερος σημαντικότερος εξαγωγέας σιτηρών του [Νικολάεφ](#) ανάμεσα στους ελληνικούς οίκους που κατείχαν το 49% των συνολικών εξαγωγών, με 220.361 ψάθες (δηλαδή πάνω από το 30% του συνόλου των ελληνικών οίκων και το 16,5 % περίπου του γενικού συνόλου) για το έτος 1882.¹⁷

3.3. Ναυτιλία

Όπως οι περισσότεροι μεγάλοι ελληνικοί εμπορικοί οίκοι της εποχής, έτσι και οι Μαύροι δεν μπορούσαν να απέχουν από τη ναυτιλιακή δραστηριότητα, παρά το γεγονός ότι η ενασχόληση με τον τομέα αυτό ήταν παραπληρωματική, στην προσπάθεια να εξυπηρετήσουν καλύτερα τις εμπορικές τους δραστηριότητες και τη μεταφορά των προϊόντων τους. Σε καμία περίπτωση δεν μπορούμε να τους χαρακτηρίσουμε πλοιοκτήτες με εφοπλιστικό χαρακτήρα και πνεύμα, φαινόμενο πρόωρο για τους Έλληνες εμπόρους της περιόδου 1800-1875. Ωστόσο προκύπτει ότι ο Α. Μαύρος (μάλλον Αλέξανδρος) κατείχε δύο ιστιοφόρα μεταξύ 1830 και 1840, το «Περικλής», 349 τόνων, και το «Αλέξανδρος ο Πρώτος», 415 τόνων.¹⁸

Οικογένεια Μαύρου

Στις δεκαετίες 1850 και 1860 οι Μαύροι δραστηριοποιούνται ενεργά στη ναυτιλία. Σε πηγή που αφορά τους Έλληνες εμπόρους-εφοπλιστές που διακινούσαν το εμπόριο της Μαύρης Θάλασσας-Ανατολικής Μεσογείου με τη Μασσαλία, η εταιρεία «Μαύρος & Σία» κατείχε το 1850 εννέα πλοία, 2.169 τόνων, τέταρτη μετά τους Ζιζίνια, Ζαρίφη και Δρομοκαΐτη, και η εταιρεία «Μαύρος και Βασιλείου» κατείχε το 1860 πέντε πλοία, 1.121 τόνων, και έτσι κατατασσόταν στη δεύτερη δεκάδα πλοιοκτητών.¹⁹ Το όνομα του Οίκου Μαύρου συγκαταλέγεται στους σημαντικότερους Έλληνες εισαγωγείς εμπόρους-πλοιοκτήτες στα λιμάνια της Αγγλίας τα έτη 1870, 1880 και 1890, χωρίς όμως να υπάρχουν περαιτέρω στοιχεία.²⁰

3.4. Ακίνητη περιουσία

Η οικογένεια Μαύρου φαίνεται ότι διέθετε επίσης αξιόλογη περιουσία σε ακίνητα στην πόλη της Οδησού, σύμφωνα με στοιχεία από τα αρχεία της πόλης. Μάλιστα συγκαταλέγεται στους μεγαλύτερους Έλληνες ιδιοκτήτες ακινήτων. Πιο συγκεκριμένα, βρίσκουμε την Ευφροσύνη Μαυροβιάζη να κατέχει την ένατη θέση μεταξύ των μεγαλύτερων Ελλήνων ιδιοκτητών ακινήτων της Οδησού με ακίνητα αξίας 84.000 ρουβλίων, ενώ η Άννα Μαυροβιάζη κατέχει την ενδέκατη θέση με ακίνητα αξίας 82.500 ρουβλίων. Ακόμα, ο Μιχαήλ Μαυροβιάζης, πρωτότοκος γιος του Σπυρίδωνα, βρίσκεται στη 18η θέση με ακίνητα αξίας 67.175 ρουβλίων, και ο Ιωάννης Μαυροβιάζης στην 60ή θέση με ακίνητα αξίας 19.286 ρουβλίων.²¹ Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στις πρώτες θέσεις αναφέρονται τα ακίνητα μελών της οικογένειας Μαύρου, δηλαδή της Ευφροσύνης, συζύγου του Σπυρίδωνα, και της Άννας, συζύγου του Ιωάννη, κόρης του [Δημητρίου Ιγγλέση](#). Ενδιαφέρον είναι επίσης ότι οι δύο σύζυγοι, Ιωάννης και Άννα, αναφέρονται ξεχωριστά, ενώ ο περίφημος Αλέξανδρος, για το πρόσωπο του οποίου γνωρίζουμε ελάχιστα, δεν εμφανίζεται πουθενά.

1. Sturdza, M.-D., *Dictionnaire historique et généalogique des grandes familles de Grèce, d'Albanie et de Constantinople* (Paris 1983), σελ. 338.
2. Sturdza, M.-D., *Dictionnaire historique et généalogique des grandes familles de Grèce, d'Albanie et de Constantinople* (Paris 1983), σελ. 338.
3. Sturdza, M.-D., *Dictionnaire historique et généalogique des grandes familles de Grèce, d'Albanie et de Constantinople* (Paris 1983), σελ. 338· Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 201.
4. Χαρολαύτη, Τζ., *Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας, 19ος-20ός αιώνας* (Αθήνα 2001), σελ. 149.
5. Χαρολαύτη, Τζ., *Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας, 19ος-20ός αιώνας* (Αθήνα 2001), σελ. 149.
6. Η χρονολογία γέννησής του προκαλεί σύγχυση, αφού ήδη βρίσκουμε τον Ιωάννη Μαύρο το 1836 ανάμεσα στους είκοσι μεγαλύτερους Έλληνες εμπόρους της Οδησού. Το πιο πιθανό είναι να πρόκειται για τον Ιωάννη Μαύρο του φαναριώτικου κλάδου, για τον οποίο γνωρίζουμε ότι είχε εμπορικό οίκο στην Οδησό.
7. Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 203, Πίνακας 7.7, σελ. 220. Η αναφορά του Sturdza σε μία κόρη, που δεν κατονομάζει, παντρεμένη με τον Ιωάννη Ψυχάρη, Χιώτη τραπεζίτη εγκατεστημένο στην Κωνσταντινούπολη, φαίνεται λανθασμένη.
8. Sturdza, M.-D., *Dictionnaire historique et généalogique des grandes familles de Grèce, d'Albanie et de Constantinople* (Paris 1983), σελ. 338· Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 206, 220, 313. Ο Αλέξανδρος Μαύρος, ο οποίος αναφέρεται ως ένας από τους πλουσιότερους εμπόρους της Οδησού, καθώς και ως Φιλικός το 1821 (βλ. Καρδάσης, ό.π., σελ. 89), ως συνδρομητής του έργου του Κωνσταντίνου Οικονόμου, *Γραμματικών ή εγκυκλίων παιδευμάτων βιβλία τέσσερα* το 1817 (βλ. Καρδάσης, ό.π., σελ. 93) και τέλος ως ο δεύτερος πλουσιότερος Έλληνας έμπορος της Οδησού το 1821 (βλ. Καρδάσης, ό.π., σελ. 140), δεν μπορεί να ταυτιστεί με τον γιο του Σπυρίδωνα Μαύρου, ούτε να συνδεθεί με τη δράση του Οίκου του Σπυρίδωνα Μαύρου από τα υπάρχοντα στοιχεία.
9. Χαρολαύτη, Τζ., *Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας, 19ος-20ός αιώνας* (Αθήνα 2001), σελ. 149.
10. Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 220. Δηλαδή φαίνεται ότι ο Γεώργιος διηύθυνε ταυτόχρονα δύο

Οικογένεια Μαύρου

καταστήματα, πράγμα απίθανο. Ίσως ο Γεώργιος Μελάς να ανέλαβε για μικρό διάστημα τη διεύθυνση του καταστήματος του Ταϊγανίου και στη συνέχεια να επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη, όπου γνωρίζουμε ότι έζησε μέχρι το τέλος της ζωής του. Βλ. Μελάς, Λ.Ι., *Ηπειρωτικές μελέτες. Μία οικογένεια, μία ιστορία* (Αθήνα 1967), σελ. 198-199.

11. Sturdza, M.-D., *Dictionnaire historique et généalogique des grandes familles de Grèce, d'Albanie et de Constantinople* (Paris 1983), σελ. 338.
12. Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 201-202, Πίνακας 7.3.
13. Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 205-207, Πίνακας 7.4 & 7.4.1.
14. Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 226.
15. Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 237-258, Παράρτημα 1, Πίνακας 1-21.
16. Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 232-233, Πίνακας 7.10.
17. Χαρλαύτη, Τζ., *Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας, 19ος-20ός αιώνας* (Αθήνα 2001), σελ. 187, Πίνακας 4.8.
18. Χαρλαύτη, Τζ., *Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας, 19ος-20ός αιώνας* (Αθήνα 2001), σελ. 159, Πίνακας 3.10· Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 13. Ενδεχομένως να πρόκειται για τον μεγαλύτερο Αλέξανδρο Μαύρο, που κυριάρχησε στην αγορά της Οδησού τις δεκαετίες 1810 και 1820, βλ. ό.π., σελ. 89, 93, 140.
19. Χαρλαύτη, Τζ., *Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας, 19ος-20ός αιώνας* (Αθήνα 2001), σελ. 470-471, Παραρτήματα 1.3 & 1.4.
20. Χαρλαύτη, Τζ., *Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας, 19ος-20ός αιώνας* (Αθήνα 2001), σελ. 488-492, Παραρτήματα 1.20, 1.21 & 1.22.
21. Καρδάσης, Β., *Έλληνες ομογενείς στη Νότια Ρωσία, 1775-1861* (Αθήνα 1998), σελ. 224-225, Πίνακας 7.8, σελ. 273-274, Παράρτημα 5.

Βιβλιογραφία :

	Sturdza M.-D. , <i>Dictionnaire historique et généalogique des grandes familles de Grèce, d'Albanie et de Constantinople</i> , Paris 1983
	Χαρλαύτη Τ. , <i>Ιστορία της ελληνόκτητης ναυτιλίας, 19ος-20ός αιώνας</i> , Νεφέλη, Αθήνα 2001
	Καρδάσης Β. , <i>Έλληνες ομογενείς στη νότια Ρωσία 1775-1861</i> , Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1998
	Μελάς Λ. , <i>Ηπειρωτικές μελέτες. Μία οικογένεια, μία ιστορία</i> , Αθήνα 1967

Δικτυογραφία :

	Οι ομογενείς και η οικονομία της Οδησού http://www.kathimerini.gr/4Dcgi/4dcgi/_w_articles_kathglobal_2_21/11/2004_1283480
--	--

Γλωσσάριο :

	ψάθα, η Η ψάθα, ή αλλιώς chetwert, είναι μονάδα μέτρησης δημητριακών, κυρίως σιταριού. Το βάρος της ποικίλλει ανάλογα με το είδος των δημητριακών και την υγρασία του. Η ψάθα ισοδυναμεί με 5,77 μπούσελ, ενώ κάθε μπούσελ είναι 60 λίτρα.
--	--